

NEMEA

NEMEA

ΚΟΡΙΝΘΟΣ / CORINTH

Η Νεμέα βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού Κορινθίας. Ορεινοί όγκοι δεσπόζουν στην περιοχή και περιβάλλουν δύο εύφορες κοιλάδες, την κοιλάδα της Αρχαίας Νεμέας, που διατρέχει ο ποταμός Νεμέας, και την κοιλάδα του Ασωπού, γνωστή και ως Φλιάσιον πεδίο. Καθώς πρόκειται για περιοχή με άφθονα νερά, εύφορη και με πολλά φυσικά περάσματα που ευνοούν την επικοινωνία με γειτονικές θέσεις, η ανθρώπινη δραστηριότητα αναπτύχθηκε ήδη από τη νεολιθική εποχή.

Το όνομά της έχει συνδεθεί στενά με τον Ηρακλή, αφού στη σπηλιά κάποιου από τα βουνά της ο ήρωας τέλεσε τον πρώτο άθλο του, την εξόντωση του λέοντα της Νεμέας.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους η περιοχή έγινε γνωστή για τη δωρική πόλη του Φλιούντος, η οποία αναπτύχθηκε γύρω από τον λόφο της Ραχιώτισσας, όπου βρισκόταν η ακρόπολή της. Ονομαστός σε όλη την Ελλάδα ήταν εξάλλου και ο Φλιάσιος οίνος. Κυρίως όμως έγινε γνωστή για το ιερό του Διός και τους πανελλήνιους αγώνες που τελούνταν σε αυτό.

Φαίνεται λοιπόν ότι η Νεμέα είναι μια περιοχή με μακράιωνη ιστορία, ιδιαίτερο φυσικό κάλλος και αρκετά κρυμμένα μυστικά, που η μελλοντική έρευνα θα φέρει στο φως.

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Η αρχαία Νεμέα, λόγω της θέσης της σε μια εύφορη κοιλάδα (νέμος = λιβάδι, βοσκότοπος), κατέστη ουδέτερο έδαφος, κατάλληλο για να δημιουργηθεί ένα πανελλήνιο θρησκευτικό και αθλητικό κέντρο, όπου τελούνταν τα Νέμεα. Η ίδρυση των αγώνων αυτών σχε-

τιζεται με τον τοπικό χθόνιο ήρωα Οφέλτη και χάνεται στους μυθικούς χρόνους. Τον 6ο αι. π.Χ. οι αγώνες απέκτησαν πανελλήνιο χαρακτήρα, οπότε και διεξάγονταν προς τιμήν του Δία ανά διετία. Οι νικητές ανταμείβονταν με στεφάνι από αγριοσέλινο (στεφανίτες).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Κέντρο του ιερού αποτελεί ο ναός του Διός (330 π.Χ.), ο οποίος είναι χτισμένος στη θέση του πρωιμότερου αρχαϊκού ναού. Διακρίνεται για τις λεπτές αναλογίες της εξωτερικής δωρικής κιονοστοιχίας του (6x12 κίονες) και συγκοιτάσσεται στα παλαιότερα αρχαία κτήρια στα οποία χρησιμοποιήθηκαν και οι τρεις αρχιτεκτονικοί ρυθμοί. Μοναδικό χαρακτηριστικό του ναού είναι η υπόγεια κρύπτη στο δυτικό μέρος του σηκού,

η χρήση της οποίας δεν έχει ακόμα διαπιστωθεί. Σε εξέλιξη βρίσκεται η αναστήλωση της εξωτερικής κιονοστοιχίας, η οποία ξεκίνησε το 1984.

Γύρω από τον ναό υπήρχε ανοικτός χώρος που έφερε την ονομασία Επιπολά, όπου υπήρχαν λιγοστά μνημεία και το ιερό άλσος από κυπαρίσσια. Ανατολικά του ναού βρισκόταν ο επιμήκης βωμός του Διός, μήκους τουλάχιστον 41 μ., ενώ την ίδια εποχή οικοδομούνται ο ξενώνας, το λουτρό, το νεότερο στάδιο (τμήμα του αρχαϊκού σταδίου βρέθηκε κάτω από το δυτικό τμήμα του λουτρού) και το ηρώο του Οφέλτη.

Το 415 π. Χ. περίπου οι αγώνες, μετά από καταστροφή του ιερού, μεταφέρθηκαν στο Άργος. Το 330 π.Χ. περίπου επανήλθαν στη Νεμέα και μεταφέρθηκαν και πάλι στο Άργος το 271 π.Χ. Μετά το 270 π.Χ. οι αγώνες απομακρύνονται από τη Νεμέα και το ιερό σιγά-σιγά σβήνει.

1.1-1.8. ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ HOUSES

2. ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ EARLY CHRISTIAN BASILICA

3. ΞΕΝΩΝΑΣ XENION

4. ΛΟΥΤΡΟ BATH

5. ΠΟΤΑΜΙ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

EARLY CHRISTIAN RIVER

6. ΗΡΩΟ ΟΦΕΛΤΗ ΠΡΩΙΜΗΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

HERO SHRINE OF ORHELTES OF THE EARLY HELLENISTIC PERIOD

7. ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΕΞΑΜΕΝΗ TRIPARTITE CISTERN

8. ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΒΟΥ ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ

START OF PRACTICE TRACK

9. ΠΡΩΙΜΟ ΣΤΑΔΙΟ EARLY STADIUM

10. 1-10.9. ΟΙΚΟΙ ΟΙΚΟΙ

11. ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ RESTAURANT

12. ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ ΚΛΙΒΑΝΩΝ

AREA WITH POTTERY KILNS

13. ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΒΩΜΟ Ή ΑΓΑΛΜΑ

BASE OF ALTAR OR STATUE

14. ΠΡΩΙΜΟΣ ΤΟΙΧΟΣ EARLY WALL

15. ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΝΕΜΕΙΟΥ ΔΙΟΣ

TEMPLE OF NEMEAN ZEUS

16. ΒΩΜΟΣ ΤΟΥ ΝΕΜΕΙΟΥ ΔΙΟΣ

ALTAR OF NEMEAN ZEUS

17. ΚΥΚΛΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΓΙΑ ΤΡΙΠΟΔΑ ΩΣ ΕΠΑΘΛΟ

CIRCULAR FOUNDATIONS FOR A TRIPOD PRIZE

18. ΘΕΜΕΛΙΑ ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΜΕ ΤΕΘΡΙΠΠΟ

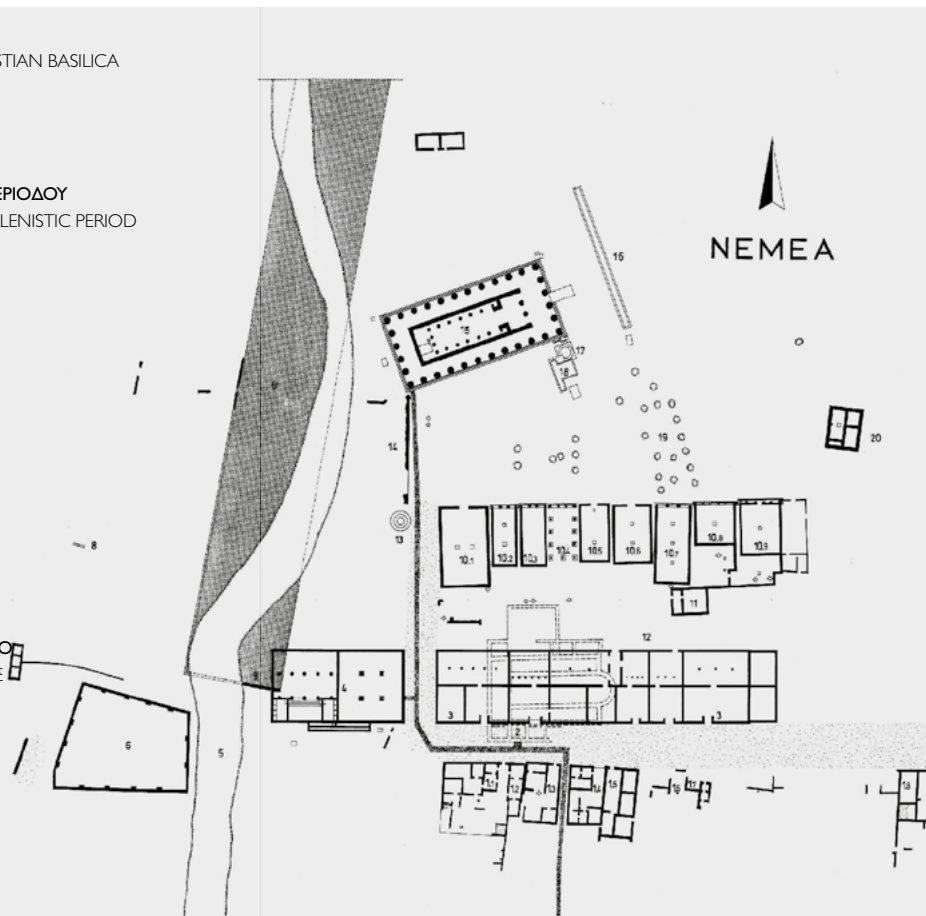
FOUNDATIONS FOR A STATUARY GROUP

WITH 4-HORSE CHARIOT

19. ΙΕΡΟ ΑΛΣΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΩΝ

SACRED GROVE OF CYPRESS TREES

20. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ EAST BUILDING

Αναβίωση της Νεμέας παρατηρείται κατά τον 4ο αι. μ.Χ., όταν πραγματοποιήθηκε η εκσκαφή ενός αποστραγγιστικού καναλιού, το οποίο έκανε την κοιλάδα αρόσιμη και κατοικήσιμη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός αρκετά μεγάλου παλαιοχριστιανικού οικισμού από γεωργούς και κτηνοτρόφους, που έκτισαν τα σπίτια τους με υλικό των αρχαίων κτηρίων.

Επίκεντρο της παλαιοχριστιανικής κοινότητας αποτελούσε η τρίκλιτη βασιλική, που χτίστηκε στα ερείπια του ξενώνα σε τμήμα της δυτικής πλευράς (για την ακρίβεια μεταξύ της θολωτής διόδου και της αφετηρίας).

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΣΤΑΔΙΟ

Το πρώιμο ελληνιστικό στάδιο (330-320 π.Χ.) ήταν άμεσα συνδεδεμένο με το ιερό του Διός. Αποτελείται από το αποδυτήριο και τον στίβο, μήκους 178 μ. Οι πλευρές του στίβου πλαισιώνονταν από λίθινο αγωγό, ο οποίος μετέφερε πόσιμο νερό, καθώς και νερό για ύγρανση της επιφάνειας του στίβου.

Οι αγώνες δρόμου ξεκινούσαν από μια λίθινη αφετηρία, τη βαλβίδα, με υποδοχή για κάθετες δοκούς που οριοθετούσαν τους διαδρόμους των δρομέων. Σε κάθε άκρη της αφετηρίας υπήρχαν προεξέχουσες λίθινες βάσεις, οι οποίες έφεραν έναν μηχανισμό, την ύσπληγα, που εξασφάλιζε την ταυτόχρονη εκκίνηση των αθλητών, ενώ σε μικρή απόσταση βόρεια από την αφετηρία μία δοκός στηριζόμενη σε τετράγωνη λίθινη βάση έδειχνε το σημείο στροφής των αθλητών.

Τα καθίσματα για τους θεατές ήταν πρόχειρα βαθμιδωτά επίπεδα σκαμμένα στο μαλακό πέτρωμα του νότιου άκρου του σταδίου. Υπήρχαν μόνο δύο ή τρεις σειρές μονολιθικών εδωλίων κατά μήκος της δυτικής πλευράς του στίβου.

Το αποδυτήριο και ο στίβος συνδέονταν με μία θολωτή δίοδο μήκους 36,35 μ., η οποία χρονολογείται γύρω στο 320 π.Χ. Εκεί εισέρχονταν οι αθλητές για να περιμένουν την αναγγελία των ονομάτων τους από τον κήρυκα. Ορισμένοι περνούσαν τον καιρό τους χαράσσοντας το όνομά τους στους τοίχους και μερικές από αυτές τις επιγραφές είναι και σήμερα ορατές.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο στεγάζει τα αντιπροσωπευτικότερα ευρήματα από τις ανασκαφές που έχει διενεργήσει η Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην κοιλάδα της Αρχαίας Νεμέας ως σήμερα.

Στην ανατολική αίθουσα εκτίθενται προϊστορικά ευρήματα από τον λόφο της Τσουγκίζας, τον αρχαίο Φλιούντα, το Πετρί και την Αγία Ειρήνη. Εξέχουσα θέση μεταξύ αυτών κατέχουν τα ευρήματα που προέρχονται από το μυκηναϊκό νεκροταφείο των Αηδονίων, που σύμφωνα με τις πηγές πιθανόν να ταυτίζεται με τη νεκρόπολη της ομηρικής Αραιθυρέας.

Nemea lies in the southwestern part of the prefecture of Corinth. Mountains dominate the area and surround two fertile valleys, that of ancient Nemea which is crossed by the Nemea River, and that of the Asopus, also known as the Phliasian plain. Given that the region was privileged with abundant water, fertile land, and many natural passages that favored communication with neighboring sites, human activity had already developed here in the Neolithic period.

Its name has been closely linked with Hercules, since the hero performed his first labor, the slaying of the Nemean lion, in one of its mountain caves.

In the historical period, the region became known for the Doric city of Phlius, which grew up around the hill of Rachiotissa where its acropolis was. Phliasian wine was famous throughout Greece. But above all it became known for its Sanctuary of Zeus and the Panhellenic Games held there.

Thus, Nemea is a region with a long history, extraordinary physical beauty, and a good number of still-hidden secrets awaiting future excavations to bring them to light.

THE GAMES

Thanks to its location in a fertile valley (*nemos* = meadow, pasture), ancient Nemea was neutral ground, suitable for the creation of the Panhellenic religious and athletic center where the Nemean Games were held. The games' founding was connected with the local chthonian hero Opheltes and belongs to the age of myth.

The games acquired their Panhellenic character in the 6th c. BC, and were held every two years in honor of Zeus. Victors were rewarded with wreaths of wild celery.

HISTORICAL PROFILE OF THE ARCHAEOLOGICAL SITE

The temple of Zeus (330 BC), built atop an earlier Archaic temple, formed the center of the sanctuary. It was distinguished by the delicate proportions of its exterior Doric colonnade (6x12 columns) and was one of the earliest ancient buildings on which all three architectural styles were employed. A unique feature of the temple was the underground crypt on the west side of the cella, whose purpose has not yet been ascertained. Restoration of the exterior colonnade, which began in 1984, is still ongoing.

There was an open area around the temple that was called "Epipola", where there were a few monuments and the sanctuary's sacred grove of cypress trees. East of the temple was the oblong altar of Zeus (at least 41 m. long). The xenon, bath, newer stadium (part of the Archaic stadium was found under the western side of the bath), and hero shrine of Opheltes.

Around 415 BC, after the destruction of the sanctuary, the games were transferred to Argos. Around 330 BC they recurred to Nemea, and in 271 BC they were transferred back to Argos. After 270 BC, the games were removed from Nemea, and the sanctuary gradually began to decline.

A revival is observed at Nemea in the 4th c. AD, when the opening of a drainage canal made the valley both cultivable and inhabit-

able. This resulted in the growth of quite a sizable Early Christian settlement of farmers and herders, who built their houses using ancient building materials.

The center of the Early Christian community was its three-aisled basilica, built over the ruins of the xenon in a part of the western side (namely between the vaulted passage and the starting point).

THE ANCIENT STADIUM

The Early Hellenistic stadium (330-320 BC) was directly connected with the sanctuary of Zeus. It consisted of a changing room and a track (178 m. long). The sides of the track were surrounded by a stone channel that carried water both for drinking and for moistening the track's surface.

Races started from a stone starting-line (the *balbis*) with a slot for vertical beams that demarcated the runners' lanes. At each end of the track's starting point, there were protruding stone bases carrying a mechanism, the *hysplex*, which ensured that all the athletes began the race simultaneously. Slightly to the north of the starting-point, a beam supported on a square stone base indicated the course's turning-point for athletes.

Seats for the audience consisted of makeshift terraced ledges dug out of the soft stone at the southern end of the stadium. There were only two or three rows of monolithic stone seating along the length of the track's west side.

The changing-room and the track were connected via a vaulted passageway (36.35 m. length), dated to about 320 BC. Athletes entered the stadium at that point, to await the herald's announcement of their names. Some passed their time inscribing their names on the walls, and a number of such inscriptions remain visible today.

THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

The Archaeological Museum houses the most characteristic finds from the excavations conducted to date by the American School of Classical Studies in the Nemea valley.

The east gallery exhibits Prehistoric finds from the Tsoungiza hill, ancient Phlious, Petri, and Saint Eirine (Ayia Irini). Prominent position hold the finds from the Mycenaean cemetery of Aidonia, which according to the sources should be identified with the cemetery of Homeric Araithrea.

NEMEA

NEMEA

ΚΟΡΙΝΘΟΣ / CORINTH

i T: 27460 22739, 27410 32630

ΚΕΙΜΕΝΑ: Μ. ΓΚΙΩΝΗ, Π. ΚΑΣΣΙΜΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

TEXT: M. GIONI, P. KASSIMI
TRANSLATION: D. BROWN-KAZAZIS
GENERAL SUPERVISION: ARF, PUBLICATIONS
DEPARTMENT

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
HELLENIC REPUBLIC
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού
Ministry of Culture and Sports

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
Archaeological Resources Fund

www.tap.gr